

Zagreb, 29. ožujka 2023.

Predsjedništvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, na svojoj 3. (284.) redovitoj sjednici, održanoj 29. ožujka 2023., jednoglasno je prihvatilo dokument Znanstvenog vijeća za zaštitu prirode Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti *Predložene mjere za smanjenje negativnih utjecaja klimatskih promjena, neodgovornog gospodarenja i drugih antropogenih učinaka na biološku raznolikost Jadranskog mora.*

Predložene mjere za smanjenje negativnih utjecaja klimatskih promjena, neodgovornog gospodarenja i drugih antropogenih učinaka na biološku raznolikost Jadranskog mora

More je jedan od najvećih izvora bioraznolikosti i hrane, proizvodi do 50 posto kisika koji udišemo, regulira klimu i najveće je spremište ugljika na Zemlji. Uz negativne utjecaje klimatskih promjena (npr. globalno zagrijavanje mora), biološka raznolikost Jadranskog mora sve je ugroženija onečišćenjem gradskim i industrijskim otpadnim vodama, masovnim turizmom te neracionalnim iskorištavanjem mora i obale. Prekomjerni ribolov, nekontrolirani uzgoj ribe, neodgovorno gospodarenje obalnim područjima i otocima te nepoštivanje zakona nepovratno uništavaju Jadransko more, a posebno njegovo podmorje. Najugroženije su vrste u istočnom dijelu Jadrana alge, spužve, koralji i mahovnjaci. Klimatske promjene i utjecaj na morski sustav nemoguće je zaustaviti, ali ih možemo usporiti i olakšati morskom ekosustavu prilagodbu. Predlažemo sljedeće mjere vezane uz smanjenje negativnih utjecaja klimatskih promjena, neodgovornoga gospodarenja i drugih antropogenih učinaka na biološku raznolikost Jadranskog mora:

- Održivo gospodariti morem i njegovim dobrima. Zabraniti i sankcionirati ribolov unutar zaštićenih područja. Osnovati tzv. *no take* zone koje bi služile kao rasadnik komercijalnih vrsta (poput riba i rakova) za ostala, okolna područja u kojima se može ribariti. Na taj način osnažit će se potencijal mora da ublaži učinke klimatskih promjena.
- U zaštićenim područjima, nacionalnim parkovima i parkovima prirode posebno pojačati zaštitu povećanjem angažiranosti zaposlenika javnih ustanova u zakonskim okvirima, s posebnim naglaskom na edukaciju posjetitelja i mladih naraštaja o važnosti očuvanja jadranskog morskog ekosustava.
- Obrazovati stanovništvo i djelatnike lokalne samouprave te turiste, držati predavanja i izložbe o problemima okoliša i prirode vezanim uz more. Uključiti školsku djecu u istraživanja mora kako bi se svijest o očuvanju mora gradila od najranije mladosti.
- Smanjiti utjecaj politike na zaštitu prirode i prepustiti je stručnim i obrazovanim ljudima. Obrazovati čuvare prirode koji rade u zaštićenim područjima. Uložiti u obrazovanje i zapošljavanje stručnjaka vezanih uz održivo gospodarenje i zaštitu mora i obalnog područja.

- Pojačati kontrole na moru kroz učinkovitiju pomorsku policiju i obalnu stražu uz adekvatan i učinkovit sustav kažnjavanja. Pratiti aktivnosti koje se odvijaju na moru (prekomjeran i neadekvatan ribolov, pomorski turizam) i strogo sankcionirati prekršaje (ilegalni ribolov i onečišćenje mora brodovima – otpadne i balastne vode, „divlje“ sidrenje).
- Zaustaviti ilegalnu gradnju uz more i ukloniti ilegalne kanalizacijske ispuste u more. Kod uređenja (nadohrane) plaža koristiti samo prirodni šljunak, bez primjesa zemlje ili otpadnog građevnog materijala. Posljedica takvog neodgovornog gospodarenja jest obogaćenje mora hranjivim solima, što potiče cvjetanje algi, koje negativno utječe na prirodne organizme.
- Prilagoditi se klimatskim promjenama na pozitivan način korištenjem obnovljivih izvora energije.
- Nastaviti s motrenjem vrsta indikatora (spužve, koralji, mahovnjaci, ribe) na području zaštićenih područja Jadrana. Redovito pratiti širenje invazivnih vrsta algi i životinja koje ulaze u Jadransko more.

HRVATSKA AKADEMIJA
ZNANOSTI I UMJETNOSTI